

Bütünleşik Kıyı Alanları Yönetimi: (Çanakkale Örneği) Rüştü ILGAR¹

1. Giriş

Kıyılar, tarih boyunca insanoğunun gözde yerleşim yeri olmuştur. Bunun temel nedeni kıyıların kara ile su arasında bir geçiş noktası olması ve insanların suya olan vazgeçilmez ihtiyacıdır. Kıyı kavramı yalnız deniz ile karanın birleşme noktasını anlatan bir kavram olmaktan ziyade aynı zamanda göl ve akarsu çevresinin kıyılarını da kapsamaktadır. Tarihi zaman çizelgesinde birçok medeniyetin büyük akarsu kıyılarında kurulduğunu görmek mümkündür (Ilgar ve Koca 2006; Çelik 2015; Duru 2003). Örneğin beş önemli uygarlık Mısır, Sümer, Mezopotamya, Hint ve Çin uygarlıkları konum olarak nehir kenarlarında tesisi edilmiştir. Dünya nüfusunun en yoğun toplanma merkezleri genelde kıyı bölgeleridir. Kıyılar hayvan ve bitki türleri için de uygun habitatlar oluşturur. Kıyılar aynı zamanda mikro iklimik özellikleri nedeniyle iyi bir yaşam alanı, tatil ve dinlenme alanı, görsel ve psikolojik rahatlama sağlayan birer cazibe alanlarıdır. Dünya nüfusunun % 60'ı, 2000'li yılların başında Türkiye nüfusunun ise yaklaşık 1/3'ü deniz kıyısında yer alan yerleşmelerde yaşamaktadır (Dede, 2004:252). TÜİK 2015 verilerine göre bu sayı 40 milyona ulaşmıştır. Nüfus bakımından sayılar günümüzde %50'ye yaklaşmıştır. Gelecek 25 yıl için öngörü % 75 düzeyinde olacaktır. Ülke GSMH'nın yarısından fazlası yani yaklaşık % 60'ına yakını (Simav ve diğ 2015) kıyı alanlarındaki yerleşmelere aittir. Türkiye kıyı yönetimi açısından incelendiğinde 8.333 km'lik toplam uzunluğa sahiptir. Bu uzunluğun 6.480 km'sini Anadolu kıyıları, 786 km'sini Avrupa kıyıları, 1,067 km'sini adaların kıyıları oluşturmaktadır. Gelişmekte olan ülkeler (78 ülke) içerisinde, Türkiye kıyı uzunluğu bakımından 9'uncu, kıyı nüfus yoğunluğu bakımından 17'nci sırada yer almaktadır (Şeker ve Simav 2013).

Türk tarihi incelendiğinde eski Türk devletlerinin farklı coğrafyalarda yaşamış olmalarına rağmen Orta Asya'dan Anadolu'ya ve Avrupa'ya gelinceye kadar denizel, göl ve nehir

¹ Rüştü ILGAR, Prof. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Coğrafya Eğitimi Anabilimdalı, Çanakkale, Türkiye, ilgar@mail.com

çevrelerinde varlıklarını sürdürdüğü, önemli kültür medeniyetleri oluşturdukları görülmektedir. Çünkü su demek yaşam ve medeniyet demektir. Türklerin denizlerle olan bağlantısı oldukça eskiye dayanmakla birlikte denizciliğe gereken önemi vermedikleri de anlaşılmaktadır. Bunu yanında Türkler denizcilik alanında önemli askeri başarılar sağlamıştır. Kaptanı Derya Barbaros Hayrettin Paşa'nın "Denizlere Hâkim Olan Cihana Hâkim Olur" anlayışından yola çıkarak, denizleri askeri güç, ticaret ve ekonomik açıdan değerlendirerek büyük başarılar sağlamışlardır. Kuvvetle muhtemeldir ki Türkler Karayipler'deki Bahama takımadalarına kadar askeri faaliyetlerde bulunmuş ve bugünkü bağımsız *Turk and Caicos* (Türkler ve Kayıkları) adaları diye bilinen bağımsız ada devletinin isminin oluşmasında etkili olmuşlardır. Adanın başkentinin *Grand Turk* olması, sadece *Melocactus intortus* denilen kaktüs türüyle ilişkilendirilmesi oldukça gerçekten uzaktır. Yapılan çalışmalarda adanın hakim bitki türleri genelde palmye, hindistancevizi ağaçları, mangrovlar, çalı türleri ve diğer gür bitkilerdir. *Melocactus Intortus subs* kaktüsler adada enderdir (Hardman, 2009). Buralarda Türk etkisinin olduğunu gösteren bir diğer somut veri ise Miami Key West güzergâhındaki "İslam Orada" adlı yerleşmenin varlığıdır. Bu yerleşmenin adı sanki bir gösterge şeklindedir. 1595 İspanyol gezgini Don Juan Maldonado'nun yazıları olan Matecumbe'yi Key Largo ile Bahia Honda da geçmiştir. 1622 yılında İspanyol gemi enkazlarının (Atocha ve Margarita) kurtarılması için İslamorada kıyılarında çalışmalar yapılmıştır (<http://www.keyshistory.org/lowermatecumbekey.html>). Muhtemelen *İslamorada* diye ifade edilirken orada tabiri *Turk and Coicos'u* (Türkler ve Kayıkları) işaret etmektedir. Aslında Türk denizciliğinde Osmanlı Kaptan-ı Derya'sı Pîrî Reis'in 1513'te yaptığı harita buraları kapsamaktadır. Büyük olasılıkla belirtilen alanlarda Osmanlı denizcileri belirli etkinlikler gerçekleştirmiş ve bu lokasyonların etimolojik temelinde Türk isminin geçmesinde etkin rol oynamıştır. Türk tarihinde bu tür etkileşimlere ve coğrafi açıdan üç tarafı denizlerle çevrili yarımada olmasına rağmen Türk halkının ilgisi yeterince denizlere çekilememiştir.

Şekil 1. İslamoarada, Turk and Caicos (Türkler ve Kayıklar); Piri Reis Haritası İlişkisi

Burada esas alınan temel ölçüt; kıyı üzerinde etkisi bulunan doğal ve ekolojik süreçler, insan faaliyetlerinin niteliği ve bölgede düşünülen kalkınma öncelikleri olarak değerlendirilmiştir. “Kıyı alanı” tanımının, 3621 sayılı Kıyı Kanunu’nda yer alan “kıyı” tanımına göre daha geniş bir coğrafi alanı kapsamaması gerektiği temel bir yaklaşım olarak benimsenmiştir. Buna göre kara yönünde BKAY sınır ölçütleri;

- Akarsu havzaları,
- Bölgesel yerleşme deseni,
- Turizm, rekreasyon, ikinci konut kullanımları
- Coğrafi eşikler,
- Doğal kaynakların dağılımı,
- Ekolojik sistem bütünlüğü,
- Yerleşmelerin ve ekonomik faaliyetlerin mekânsal dağılımı,
- Yönetimsel sınırlar,
- Endüstriyel gelişim (sanayi, enerji, ulaşım vb)
- Özel koruma alanları (SİT, ÖÇK vb.)
- Delta, kumul, sulak alan gibi ekolojik sistem bütünlüğü olan alanlar
- Gelişim ve büyüme vb. değişkenler ve yasal düzenlemelerle verilmiş kurumsal

yetkiler; etkili olan unsurlar olarak belirlenmiştir.

Deniz yönünde BKAY sınır ölçütleri ise:

- Karasal faaliyetlerin deniz ortamına olan etkileri
- Deniz ortamındaki canlı ve cansız kaynakların varlığı ve bunlara ilişkin araştırma, işletme ve kullanım imtiyazları,
- Denizcilik ve balıkçılık faaliyetleri,
- Deniz suyu kalitesinin turizm açısından önemi,
- Deniz suyu ve sediman kalitesi için hassas noktalar,

- Deniz içi boru hatları, iskeleler ve şamandıralar,
- Güvenlik bölgeleri, askeri stratejik bölgeler, dikkate alınmıştır.

Bu amaçla çalışmaya konu olan başlıca kavramsal çerçeve şunlardan oluşmaktadır:

Kıyı: Karaların deniz boyunca uzanan kenarıdır (İnandık, 1967) şeklinde tanımlanmıştır. Kıyı çizgisi ile kıyı kenar çizgisi arasındaki alandır. Jeomorfolojide kıyı tanımı ise; Hoşgören (2010)'e göre önünde dalga aşındırması düzlüğü olan aktif falezli kıyılarda deniz veya göl sularının en alçak olduğu zaman çekildikleri sınır ile falezlerin kaidesi arasında kalan şerittir. 17.4.1990 tarihli Resmi Gazete de yayınlanan 20495 sayılı kanuna göre kıyı, kıyı çizgisi ile kıyı kenar çizgisi arasındaki alan olarak ifade edilmiştir. Kıyı çizgisi ile kıyı kenar çizgisi arasındaki alan kıyı olarak tanımlanmıştır. Ancak deniz seviyesinin yükselip alçalması kıyı çizgisinin sabit olmayıp sürekli değişmesine neden olmaktadır (Erinç, 2001). Ayrıca kıyı sadece denizlerin değil, aynı zamanda göllerin ve akarsuların başladıkları yer ile tarım toprağı arasında kalan kumsal, taşlık ve sazlık alanlar olarak tanımlanmaktadır.

Kıyı Yönetimi: Kıyı alanlarında sürdürülebilir gelişme için devamlı, önlem alıcı ve tasarlanmış bir kaynak yönetim sürecidir. Kıyı yönetiminin amacı, kıyı bölgelerinin duyarlı, sınırlı ve baskı altındaki mekanlar olduğu göz önüne alınarak, kamu ve yerel grupların uyumlu ve birlikte eylemlerine olanak verecek entegre politika ve stratejilere dayalı bir yönetim biçiminin oluşturulmasıdır (Sesli ve diğ, 2003).

Bütünleşik Kıyı Alanı Yönetimi: Kıyı alanlarında sürdürülebilir gelişme için, sürekli, önlem alıcı ve uyarlanmış bir planlama ve kaynak yönetimi olarak tanımlanmaktadır. (UNEP, 1995). Bir başka tanımda ise kıyı ve kıyıyı etkileyen alanların ilişkisini tüm olarak ele alan ve kıyıyı etkileyen doğal, yapay etmenleri, bunların birbirleri ile korelasyonunu inceleyen yaklaşımdır (Atik, 2007). İlk kez kıyılarındaki çevre kirliliğinin önüne geçmek için 1972 yılında ABD'de gündeme gelen "kıyı yönetimi" kavramı, daha sonrası genişletilmiş ve yerini tüm yönleriyle dikkate alınan "bütünleşik kıyı alanları yönetimi" kavramına bırakmıştır. Kıyı alanların yönetimde türlü yönetsel ve sektörlerin uygulamaları arasında eşgüdüm ve uyum sağlanmasını ve kıyının kara ve deniz alanındaki her türlü etkileşimi içine alan, diğer disiplinler ile ortak çalışmayı kabul eden ve ihmal edilen yönler ağırlık verilmesiyle uygulanan bir yöntem olarak kabul edilmiştir (Duru, 2006). Dünyada son 30 yılda "Bütünleşik Kıyı Alanları Yönetimi" 1992'de Brezilya'nın Rio kentinde toplanan Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı Dünya Zirvesinde Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Programında (UNEP), Barselona Konvansiyonu ile Akdeniz Eylem Planında, Gündem 21 ve AB ile Avrupa Konseyinde ön plana çıkmış bir kavramdır.

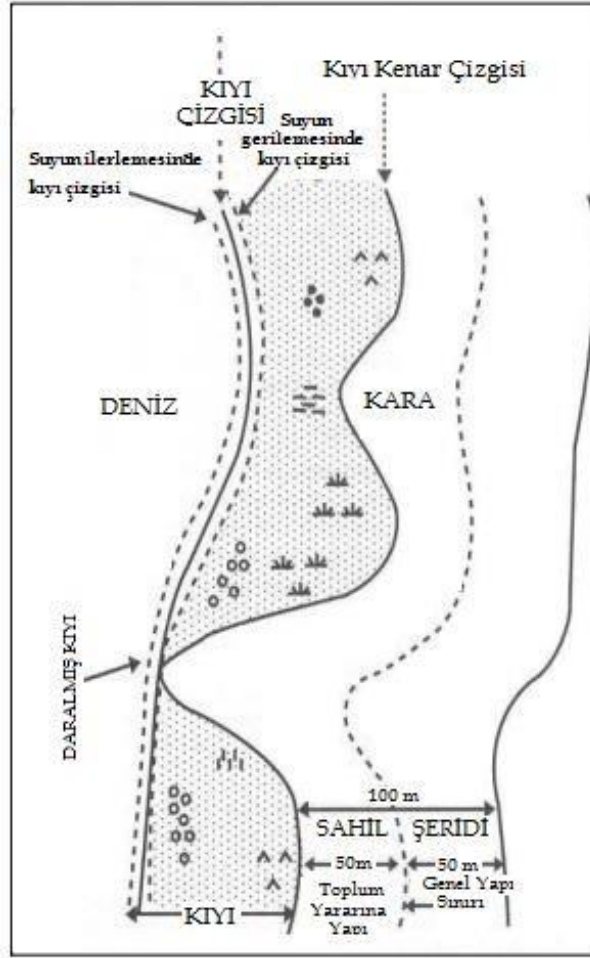
Kıyı Çizgisi: Bu çizgi sabit değildir, meteorolojik olaylarda, gel-git olaylarında veya taşkın durumlarında yer değiştirebilir.

Kıyı Kenar Çizgisi: Akarsu, deniz ve göllerde kıyı çizgisinden sonraki kara yönünde su hareketinin oluşturduğu kumlu, çakıllık, kayalık, taşlık gibi alanların gerisindeki doğal sınırdır.

Açık Kıyı: Suların en fazla çekildiği sıradaki kıyı çizgisinden açıklara doğru uzanan sığ ama belirsiz genişlikteki zondur.

Sahil Şeridi: Kıyı kenar çizgisinden itibaren kara yönünde yatay olarak en az 100 m genişliğindeki alandır.

Kıyı Bölgesi: Deniz veya göl sularının en alçak oldukları zaman çekildikleri sınır ile falezlerin tabanı arasında kalan şerit şeklinde tanımlanmıştır (Atalay, 1987).

Şekil 3. Kıyı Kanuna göre kıyı kavramı (Kıyı kanunu, 1990; Kıyı Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik, 1992 esas alınarak)

Anayasanın 43 üncü maddesi uyarınca kıyıların kullanımında öncelikle kamu yararının gözetilmesi gerekmektedir. Kamu yararı gözetilecek tesisler için kıyıya 50 m yaklaşma hakkı vardır.

Türkiye’de kıyıların kamu yararına kullanımını konusunda en temel sorunlardan biri kıyılarda yaşanan mülkiyet sorunlarıdır. Hukuka uygun olarak kazanılmış mülkiyet haklarının kamu yararı amacıyla sınırlandırılmasında herhangi bir hukuka aykırılık bulunmamaktadır. Ancak, temel hak ve özgürlüklerden olan ve anayasanın 13 üncü ve 35 inci maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ne Ek 1 nolu protokolün 1 inci maddesi ile koruma altına alınan mülkiyet hakkı 3621 sayılı kısıtlamaları aşacak şekilde sınırlandırılması ya da ortadan kaldırılması sorun olarak karşımıza çıkmaktadır (Solmaz 2017).

2. Yöntem ve Kavramsal Çerçeve

Bu çalışmada betimsel araştırma yöntemlerinden tarama yöntemi kullanılmıştır. Bilindiği gibi tarama yöntemi sosyal bilimlerde oldukça yaygın olarak kullanılan yöntemlerden bir tanesidir. Bu teknik, geniş bir alanda kullanılan ve deneysel olmayan bir tekniktir. Kalite ölçütü belirleyerek buna uyan araştırmaların sistematik analizine gidilmiş ve meta-analizleri tercih edilmiştir. Betimsel araştırma yöntemlerinde en önemli amaç incelenen durumu genişçe tanımlamak ve açıklamaktır.

Çalışmanın evreni dünya nüfusunun yaklaşık % 60'ından fazlasının yaşadığı kıyı alanlarıdır. Örneklem Çanakkale iliyle sınırlandırılmıştır. Çanakkale ili 25° 40'-27°30' Doğu boylamları ve 39°27'-40°45' Kuzey enlemleri arasında 9.933 km² lik bir alanı kapsar (<https://canakkale.csb.gov.tr/cografyasi-i-5389>). Türkiye'nin kuzeybatısında bir başka ifade ile Marmara Bölgesi'nin Güneybatısında kendi adıyla anılan bir boğazın iki yakasında yer alır. Türkiye’de hem Asya (Biga Yarımadası), hem Avrupa kıtasında (Gelibolu Yarımadası) toprakları bulunan ikinci ildir. Çanakkale ilinin kuzeyinde Edirne ile Tekirdağ illeri, doğu ve güneydoğusunda ise Balıkesir ili yer almaktadır. Çanakkale iline bağlı 12 ilçe, 577 köy, 18 belde vardır. Toplam yerleşim yeri alanı 8881.741 dekadır (Çanakkale Valiliği 2017). Asya kıtasının en batı ucu olan Babakale, Türkiye'nin en batı ucu Gökçeada'daki Avlaka Burnu Çanakkale il sınırları içinde yer almaktadır.

Şekil 2. Çalışma Alanının Lokasyonu

Çalışmanın amacı kıyıların öneminin vurgulanması ve bütünleşik kıyı yönetimiyle ele alınmasıdır. Burada amaç kıyı alanlarındaki, biyolojik ve doğal çeşitliliğin korunması, sucul ve karasal canlıların habitatının korunması ve ortak geleceğimiz vizyonunda doğal ve kültürel değer ile birlikte gelecek kuşaklara sürdürülebilir bir şekilde aktarılmasıdır. Bu amaçta temel esas farklı sektörlerde (tarım, sanayi, kentleşme, turizm, ekolojik değerler vb...) korelasyon içinde sistemin devamlılığını rantabl olarak sağlamak yatmaktadır.

3. Çanakkale İli Bütünleşik Kıyı Alanları Varlığı

Çanakkale ili hem özel hem matematik konumundan dolayı önemli bir yere sahiptir. Çanakkale'nin birden fazla kıta üzerinde bulunması jeopolitik önemini arttırmaktadır. Çanakkale fiziki coğrafya özellikleri bakımından İstanbul Boğazı'yla benzer özelliklere sahip olmasına rağmen yerleşme, nüfus, ekonomik faaliyetler, turizm, ulaşım bakımından büyük farklılıklar gösterir. Antik çağda parlak bir yerleşim dönemi yaşamış, fakat Byzantion'un kuruluşundan sonra Doğu-Batı ülkeleri arasında karayolu bağlantısında eski önemini kaybetmiş fakat jeopolitik konumu sebebiyle stratejik önemini günümüze kadar korumuştur (Doğaner, 2017).

3.a. Çanakkale Denizsel Kıyı Yapıları:

Çanakkale ili yaklaşık 671 km’lik kıyı şeridinde sahiptir. İlin kıyıları Ege Denizi ve Marmara Denizi, Çanakkale Boğazı ve Saros Körfezine komşudur. En uzun kıyıya 126,6 km’lik bir uzunlukla Gelibolu ilçesi sahiptir. Bunu Eceabat 103.1 km, Gökçeada 92 km, Ayvacık 83.2 km, Biga 71.6 km, Merkez ilçe 60.2 km, Lapseki 52.7 km, Bozcaada 43.7 km ve Ezine 38.6 km ilçeleri izler. Bayramiç, Çan, Yenice ilçelerinin herhangi bir kıyıya komşuluğu bulunmamaktadır.

Tablo 1. Çanakkale İlinin Denizsel Kıyı Varlıklarının Uzunlukları ve Oranları

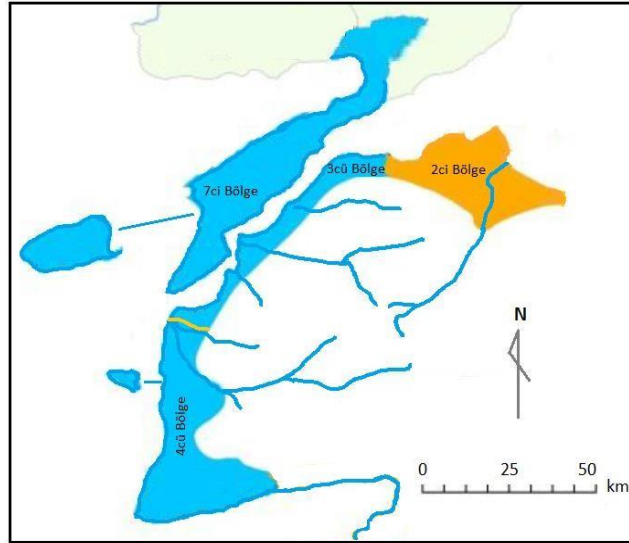
İlçe	Kıyı Uzunluğu (km)	Kıyısında Bulunduğu Deniz	İlin Toplam Kıyısına Oranı (%)	Plâj Uzunluğu (km)
Gelibolu	126.6	Ç. Boğazı-Saros Körfezi Ege Denizi	18.85	10.50
Eceabat	103.1	Çanakkale Boğazı- Ege Denizi	15.35	7.10
Gökçeada	92.0	Ege Denizi	13.70	11.80
Ayvacık	83.2	Ege Denizi	12.38	8.00
Biga	71.6	Marmara Denizi	10.65	7.01
Merkez ilçe	60.2	Çanakkale Boğazı	8.96	10.25
Lapseki	52.7	Marmara Denizi	7.85	7.50
Bozcaada	43.7	Ege Denizi	6.51	4.10
Ezine	38,6	Ege Denizi	5.75	6.20
Bayramiç	0	-	-	-
Çan	0	-	-	-
Yenice	0	-	-	-
Toplam	671	Ege-Marmara-Saros Körfezi-Ç. Boğazı	-	72,40

Çanakkale ilinde ada statüsünde toplam 5 ada bulunmaktadır. Ancak irili ufaklı adacık ve üzerinde konaklama yapılabilecek kayalıklar esas alındığında bu sayı 28’ e ulaşmaktadır. Bunlar: Türkiye’nin en büyük adası olan aynı zamanda Türkiye’deki sayısı 11 olan sakin kentlerden (Cittaslow) birisi Gökçeada (İmroz) 286 km², Türkiye’nin ikinci büyük adası Bozcaada (Tenados) 37.6 km², Tavşanadası 0.93 km², Yılanadası 0.08 km² ve 0.34 km²’lik alan sahip Büyükada’dır.

- Saros Minik Ada ya da Böcek Adası
- Saros Küçük Ada ya da Defne Adası
- Saros Büyük Ada ya da Yunus Adası
- Eşek Adası ya da Ortafener Adası; (Bozcaada)
- Horoz Taşları; (Bozcaada)
- İncirli Ada; (Bozcaada)
- Küçük Eşek Adası; (Bozcaada)
- Mavna Adası ya da Yıldız Adası; (Bozcaada)
- Sıçan Adası ya da Sıçancık Kayası Talbot Kayası; (Bozcaada)

- Taş Adası (Bozcaada)
- Zorlu Adası; (Bozcaada)
- Aldridge Kayası (Çanakkale)
- Orak Adası (Çanakkale)
- Pırasa Adası (Çanakkale)
- Tavşan Adası ya da Eşek Adası ya da Kara Ada (Çanakkale)
- Aksaz Adası (Çanakkale)
- Karaada, Rabbit Adası (Çanakkale)
- Sıçancık Adası (Çanakkale)
- Tavşanlı Adası (Çanakkale)
- Yumurta Adası, (Çanakkale)
- Üçadalar (Çanakkale)
- Küçükada (Biga)
- Yumurtaada (Biga)

Çanakkale iline ait deniz kıyılarında tek düzeylik görülmez. Dolayısıyla çalışma alanında alçak ve yüksek kıyılar bulunmaktadır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığının bütünleşik kıyı alanları planlamasında sadece deniz kıyısı alanlar dikkate alınarak “TR-22 Düzey-II Bölgesi” sınırları dâhilinde Çanakkale ili Balıkesir ili ile birlikte değerlendirilmiş ve 4 ana bölge ve 15 alt bölgeye ayrılmıştır.

Şekil 4. Çanakkale İli Bütünleşik Denizsel Kıyı Alanları

2. Bölge: Karabiga Bölgesi (Genel hatları ile Lapseki, Biga şehir merkezleri, Yeniçiftlik, Balıklıçeşme ve Gümüşçay, Karabiga beldesi, Güreci, Aksaz, Değirmencik ve Kemer, Kepekli, Güvemalan, Gerlengeç, Sinekçi, Sığırcık, Bozlar, Yukarıdemirci, Osmaniye, Emirorman, Kanibey, Eğridere, Şirinköy, Bahçeli, Çeşmealtı, Kalafat, İdriskoru, Çınarköprü, Yenice, Şakirbey, Adliye, Çavuşköy, Güleç, Akköprü, Kaldırımbaş, Doğancı, Aziziye, Kayapınar, Geyikkırı, Göktepe, Karacaali, Çınardere, Çelikkörü, Otlukdere, Ayıtdere, Bekirli, Eskibalıklı, Karahamzalar, Karapürçek, Çakırlı, Örtülüce, Kocagür, Hacı Hüseyin Yaylası ve Tokatkırı köylerini içerir.)

2.1. Alt Bölge: Güvemalan

2.2. Alt Bölge: Karabiga

2.3. Alt Bölge: Bekirli

3. Bölge: Çanakkale Merkez Bölgesi (Genel hatları ile Çanakkale ve Lâpseki şehir merkezleri, Kumkale,

Kepez, Umurbey, Çardak Beldesi beldeleri ve Karacaören, Özbek, Sarıcaeli, Güzelyalı, Işıklar köyleri, Şevketiye, Adatepe, Suluca, Kemiklialan, Çavuşköy, Dereköy, Taştepe, Alpagut, Hacıömerler, Mecidiye,

Yeniceköy, Subaşı, Kocaveli, Gökköy, Kangırlı köylerini içerir.)

3.1. Alt Bölge: Lâpseki - Çardak

3.2. Alt Bölge: Çanakkale

4. Bölge: Bozcaada Bölgesi (Genel hatları ile Bozcaada, Ezine şehir merkezleri, Mahmudiye ve Geyikli beldeleri, Yeniköy, Dalyan, Kumburun, Tavaklı, iÜvecik, Bozalan, Çamoba, Bozköy, Mecidiye, Karadağ, Gökçebayır, Aladağ, Kemallı, Hisaralan, Üsküfçü, Koçalı, Körüktaş, Yavaşlar, Kızıltepe, Kayacık, Uluköy,

Akçakeçili, Alemşah ve Belen köyleri, Ayvacık ilçe merkezi, Gülpınar beldesi ile Babakale, Behram, Arıklı, Kösedere, Babadere, Naldöken, Tuzla, Taşağıl, Yukarıköy, Kızılköçili, Kocaköy, Bademli, Koyunevi, Bektaş, Balabanlı, Çamkalabak, Kuruoba, Korubaşı, Kulfal, Tamış, Tabaklar, Çamköy, Taşboğaz, Kestanelik, Şapköy, Ahmetler, Erecek, Paşaköy, Keçikaya, Cemaller, Söğütlü, İlyasfakı, Büyükhusun, Kozlu, Sazlı, Kayalar, Hüseyinfakı, Demirci ve Ahmetçe köylerini içerir.)

4.1. Alt Bölge: Bozcaada

4.2. Alt Bölge: Dalyan - Geyikli

4.3. Alt Bölge: Babakale

4.4. Alt Bölge: Behram (Assos)

4.5. Alt Bölge: Sazlı

Z. Bölge: Gelibolu Tarihi Yarımada Bölgesi (Genel hatları ile Eceabat, Gelibolu, Gökçeada şehir merkezleri, Bolayır, Evreşe ve Kavakköy beldeleri, Kilitbahir ve Seddülbahir, Yolağzı, Beşyol, Kumköy, Küçükkanafarta, Büyükkanafarta, Yalova, Bigalı (Çamyayla), Kocadere, Behramlı, Alçıtepe, Güneyli, Burhanlı, Sütlüce, Kocaçeşme, Koruköy, Adilhan, Süleymaniye, Demirtepe, Ocaklı, Yeniköy, Kavaklı, Fındıklı, Cevizli, Bayırköy, Cumalı, Değirmendüzü, Tayfurköy, Pazarlı, Karainbeyli, Ilgardere köylerini içerir.)

7.1. Alt Bölge: Bolayır-Kavakköy

7.2. Alt Bölge: Gelibolu

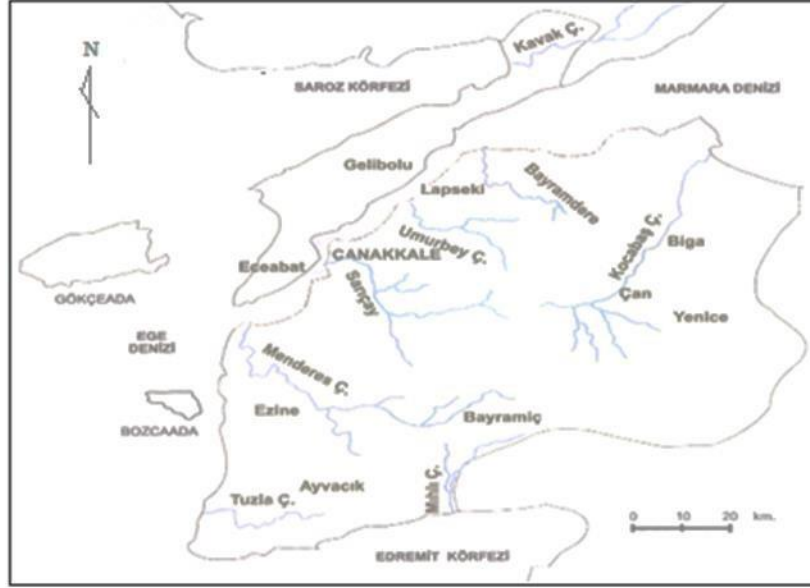
7.3. Alt Bölge: Tarihi Yarımada

7.4. Alt Bölge: Saros Körfezi

7.5. Alt Bölge: Gökçeada (Çanakkale Valiliği, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2020)

3.b. Çanakkale İli Akarsu Kıyı Yapıları:

Çanakkale ilinde büyük akarsular yoktur. Çanakkale ilindeki akarsuların genel özellikleri incelendiğinde Gelibolu Yarımadasında bulunan akarsuların (Münipbey, Sütlüce, Cumalı, Ilgar, Kayaaltı, Bigalı, Eceabat) boyları ve debileri düşüktür. Biga Yarımadasındakilerin ise debileri diğerlerine göre daha yüksek ve boyları daha uzundur. Başlıcaları Tuzla Çayı, Menderes Çayı, Sarıçay, Kocabaş Çayı, Bayramiç Deresi, Bergaz Çayıdır.

Şekil 5. Çanakkale İli Bütünleşik Akarsu Kıyı Varlığı

Bu akarsular sonbahar yağmurları ve kar erimeleri ile beslendikleri için Nisan, Mayıs aylarında artmakta, yılın diğer aylarında ise debisi azalmaktadır. Akarsuların debilerinde yaşanan düzensizlik, akarsulardan ulaşım ve taşıma alanında faydalanılmasını engellemektedir. İlin yerüstü ve yer altı olmak üzere $2392 \text{ hm}^3/\text{yıl}$ toplam su potansiyeli mevcuttur (Dökmeci, 1997). Çanakkale Boğazı kıyılarındaki akarsuların ağız kısmında ise boğazın akıntısı nedeniyle deltalar oluşmuştur. Bu alanlar ekolojik hayat için önem arz eden sulak alanları ortaya çıkarmıştır (İlgar, 2007). İlde bulunan en uzun kıyıya sahip akarsu Karamenderes (Skamander)'tir. Çanakkale Boğazı'nın Ege çıkışına boşalan Karamenderes Nehri getirdiği aşırı sediman yükü ile ön plana çıkmaktadır. Yılda ortalama 0.89×10^6 ton asılı yük getirmektedir (EİE, 1993).

Tablo 2. Çanakkale İli Akarsularının Debileri

Biga çayı	:	: $490 \text{ hm}^3 / \text{yıl}$
Gönen çayı (Çanakkale ili dahilinde)	:	: $460 \text{ hm}^3 / \text{yıl}$
Sarıçay	:	: $501 \text{ hm}^3 / \text{yıl}$
Tuzla Çayı	:	: $75 \text{ hm}^3 / \text{yıl}$
Uludere	:	: $110 \text{ hm}^3 / \text{yıl}$
Bayramdere	:	: $77 \text{ hm}^3 / \text{yıl}$
Çınardere	:	: $20 \text{ hm}^3 / \text{yıl}$
Büyükdere	:	: $24 \text{ hm}^3 / \text{yıl}$

Tayfur deresi : 13 hm³ /yıl
Kavakdere : 16 hm³ /yıl
Diğer dereler : 39 hm³ /yıl
Yerüstü suyu (il çıkışı toplam ortalama akış) : 2 305 hm³/yıl (DSİ, 2017).

Çanakkale ili 13 orta ve büyük akarsuya sahiptir. Bunların drenaj alanları itibarı ile en büyükleri şunlardır:

Tablo 3. Çanakkale İlinde Yer Alan Akarsuların Genel Özellikleri

	Toplam Uzunluğu (km)	İl Sınırları İçindeki Uzunluğu (km)	İl Sınırları İçinde Başlangıç ve Bitiş Noktaları	Özellikleri
Sarıçay	40	40	Küçükburun-Ç.kale Boğazı	Atikhisar Barajı bulunmaktadır.
Bayramdere	11	11	Taşlıburun-Marmara	Bayramdere Barajı inşaa edilmiştir.
Büyükdere	10	10	Genişdağ-Kaleköy	Gökçeada Barajı inşaa edilmiştir.
Çınardere	28	28	Sisalandağ-Marmara Denizi	Aytdere Barajı inşaa edilmiştir.
Karamenderes	109	109	Kazdağı-Marmara Denizi	Bayramiç Barajı inşaa edilmiştir.
Kavakçayı	50	18	Ballı (Edirne ilinde)-Saros Körfezi	Çokal Barajı inşaa edilmiştir.
Kocaçay	148	70	Katrandağı-Ortaca	
Kocadere	84	84	Kaynarca-Marmara Denizi	Taşoluk Barajı inşaa edilmiştir.
Tayfur Dere	19	19	Ağılyeri-Ç.kale Boğazı	Tayfur Barajı edilmiştir.
Tuzla Çayı	80	80	Kırburun-Ege Denizi	Çaltı Barajı edilmiştir.
Umurbey Çayı	22	22	Avcitepesi-Ç.kale Boğazı	Umurbey Barajı inşaa edilmiştir.

3.c. Çanakkale İli Göl ve Gölet Kıyı Yapıları:

İl'de yer alan doğal göller Gelibolu Yarımadası'nda ve Gökçeada'dadır. Bunlar yazın kuruma eğilimine giren Tuz göllü ve Suvla Gölü'dür (DSİ, 2017). Bunlar dışında Çanakkale ilinde sulama amaçlı yapılmış baraj ve göletler de mevcuttur. Barajlardan Gökçeada ilçesindeki Gökçeada Barajı ve Merkez ilçedeki Atikhisar Barajını, göletlerden ise Merkez ilçedeki Dümrek

Göleti, Yenice ilçesindeki Yenice ve Samateli göletleri, Lâpseki ilçesindeki Nusretiye Göleti, Çan ilçesindeki Samateli Göleti, Ezine ilçesindeki Bahçeli ve Kemalli göletleri, Gelibolu ilçesindeki Karainbeyli, Değirmendüzü ve Kavak göletleri, Ayvacık ilçesindeki Kösedere ve Çakmak göletleri, Gökçeada ilçesindeki Dereköy Göleti sayılabilir (Sağlık, 2013). Çanakkale kentinin içme suyu Atikhisar Barajından sağlanmaktadır. Barajdan gelen su, Çanakkale Belediyesi arıtma tesislerinde ileri bir arıtmadan geçirilerek şehre verilmektedir. İl genelinde 494 memba, 32 keson kuyu ve 102 adet sondaj kuyusu içme suyu kaynağı olarak Çanakkale ilinde yaşayanların su ihtiyacını karşılamaktadır (DSİ, 2017). İl sınırları içinde ekonomik veya rekreasyonel açıdan faydalanılabilecek önemli bir gölalanı bulunmamaktadır. Köy il hizmetleri ve DSİ Şube Müdürlüğüne yapılan suni göletlerin hemen hepsi sulama amaçlı olarak yapılmıştır. Çanakkale Atikhisar Barajı ve sulama kanalları ile 68 50 ha tarım arazisi sulanmaktadır. Bununla beraber il genelinde, Toprak Su Kooperatifi'nin pompaj ile aldığı yeraltı suları ile 380 ha, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü gölet ve yerüstü sulama şebekeleriyle 20.009 ha ve halkın kendi çabasıyla da 17.365 ha tarım arazisi sulanmaktadır (Çanakkale Durum Raporu, 2003). Çanakkale ilinde halic bulunmamakla birlikte 6 adet delta, 8 adet doğal lagün, 30 adet baraj ve gölet ile sulak alanlara ev sahipliği yapmaktadır.

İl sınırları içinde bulunan göletler ve özellikleri aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 4. Çanakkale İli Baraj ve Göletlerinin Yapısı

Baraj rezervuar yüzeyleri	: 2 066 ha
Atikhisar Barajı	: 2 109 ha
Gökçeada Barajı	: 485 ha
Tayfur Barajı	: 140 ha
Bayramiç Barajı	: 60 ha
Bakacak Barajı	: 674 ha
Gölet rezervuar yüzeyleri	: 750 ha
Koyunyeri Göleti	: 1 446 ha
Fındıklı Göleti	: 38 ha
Uzunhızlı Göleti	: 28 ha
Alpagut Göleti	: 28 ha
Uluköy Göleti	: 53 ha
Küçükü Göleti	: 62 ha
Kozçeşme Göleti	: 53 ha
Köy hizmetlerince yapılan göletler	: 1 070 ha
Doğal göl yüzeyleri	: 2 393 hm³ /yıl (DSİ, 2017)

İldeki barajlardan genelde içme suyu ve kullanma suyu elde etmede yararlanılmaktadır.

Enerji üretimi söz konusu değildir. Çanakkale'nin büyük çoğunluğunun içme ve kullanma suyu

barajlardan sağlanmaktadır. Merkezin içme suyu, Atikhisar Barajından sağlanmaktadır. Gelibolu kentinin ise Tayfur Barajı'ndan içme ve kullanma suyu temin edilmektedir.

4. Sonuç ve Değerlendirme

Son yıllarda dünya nüfusunun baskı giderek artmaktadır. Kıyılar üzerindeki insan merkezli baskılarla birlikte doğal süreçlerdeki bozulmaların da etkisi bariz olarak hissedilmektedir (Tağlı ve Cürebal, 2005). Özellikle bu duruma geçmişten günümüze Çanakkale kıyılarında rastlamak mümkündür. Çanakkale, Türkiye'de 1479 km'lik kıyı uzunluğuna sahip Muğla'dan sonra en uzun kıyılara (671 km) sahip ildir. Bu kıyılar geçmişteki M.Ö. 2000 yılı öncesine ait olan Truva medeniyetinden günümüze kadar önemli bir nüfus toplanma alanlarıdır. Çanakkale kıyılarındaki yapısal farklılıkların ve diğer doğal coğrafi faktörlerinin etkisiyle kıyı alanlarının kullanımında turizm, ticaret, kültür, balıkçılık, askeri alan, yerleşim ve ulaşım alanı etkileşimler görülmektedir.

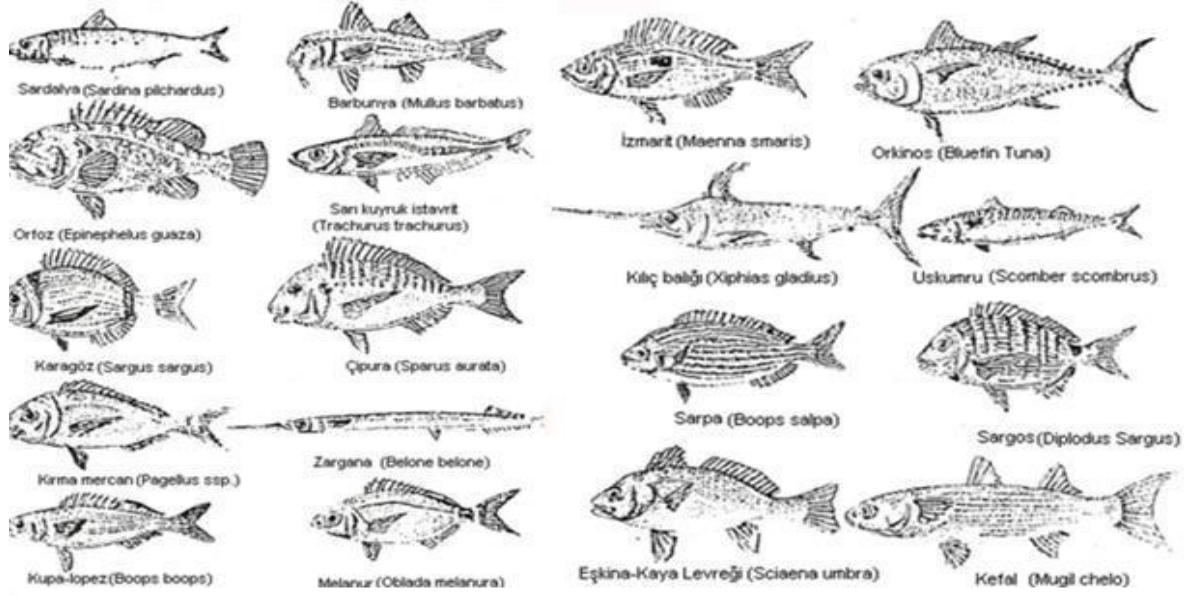
Çanakkale ili kıyıları jeopolitik konumu nedeniyle çok fazla göçmen hareketliğine transit geçiş ve konaklama şeklinde ev sahipliği yapmaktadır. Çanakkale toplumu Türkmen (alevi), Pomak, Yörük, Çerkez ve az sayıda Boşnak'tan oluşur. Türkiye topraklarının yaklaşık % 1,3'ünü kapsamaktadır. Türkiye nüfusunun ise yaklaşık % 0,65'i barındırmaktadır. Çanakkale il nüfusunun % 43.7'si (215 636) belde ve köylerde yaşamaktadır. Çanakkale ili yaşlı nüfusun yoğun olduğu bir ildir. Nüfusun % 12.7'si 65 yaş ve üzerindedir. Nüfusun % 16.4'ü de 15 yaş ve altındadır. Çanakkale 1.53'lük toplam doğurganlık hızıyla Türkiye'nin en az doğurganlığa sahip illerinden biridir (Şahin, 2006). Aynı zamanda Çanakkale ortalama hane halkı büyüklüğü bakımından 2,7 kişi ile Türkiye'nin hane halkı en düşük ildir (Çanakkale Valiliği, 2018). Çanakkale kent merkezinin yoğunluğu 112 iken Çanakkale il geneli km²'ye düşen nüfus yoğunluğu 54'tür. Bu değerler incelendiğinde il ortalamaları Türkiye ortalamasının altındadır. Nüfus artış hızının düşmesine (% 0.28) rağmen şehir merkezlerindeki aşırı nüfus yoğunluklu nedeniyle, aynı zamanda il dışından gelenler turist hareketliliği ile birlikte yaz aylarında kıyı alanlarına olan baskıyı tetiklemekte ve kıyılar üzerindeki olumsuzluklar artmaktadır (İlgar, 2009).

Çanakkale kıyıları jeopolitik konumu nedeniyle 3.438 kayıtlı göçmeni misafir etmektedir. Bu sayı toplam nüfusun % 0,66'sıdır. Türkiye İstatistik Kurumunun ulusal Gayri Safi Katma Değer (GSKD) istatistiklerine göre Balıkesir-Çanakkale bölgesi kişi başına GSKD sıralaması

açısından 9. sırada yer almaktadır. Çanakkale ilinin 2011 yılı net göç % 0 4.8, işsizlik % 4.2 düzeyindedir ve işsizliğin en düşük olduğu iller arasında gelmektedir. 2011 yılında ulusal düzeyde işsizliğin % 7.9 düzeyinde olduğu göz önüne alındığında işsizliğin düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Çanakkale’de işgücü dağılımına bakıldığında, çalışanların % 48.8’nin hizmet sektöründe, % 38.8’nin tarım alanında, % 17.5’nin de sanayi alanında istihdam edildiği görülmektedir. Aktif işgücünün % 55.5’i ücretli, maaşlı veya yevmiyeli, %28.1’i işveren ya da kendi hesabına ve %11.2’si ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadır. Çanakkale’nin bir kıyı ili olmasından kaynaklanan göçmen hareketliliği ildeki ekonomik yapıyı olumsuz etkilemektedir (Ilgar, 2019).

Çanakkale Boğazı’ndan 2015 yılında toplam 43.230 gemi geçmiştir. Bu sayı günde ortalama 118 geminin geçtiği anlamına gelmektedir. Geçen 43.230 gemiden 5.842 âdeti 200 metreden büyük, 9.524’ü ise tehlikeli yük taşıyan tankerdir. Son yıllarda hem uğraksız geçen deniz trafiği, hem de karşıdan karşıya geçen yerel deniz trafiği, balıkçı tekneleri trafiği ve yat trafiği giderek artış göstermektedir. Bunun sonucunda dar alanda yoğunlaşma kaza riskini arttırmaktadır (Ilgar, 2015). Yapılan bir çalışmada Türk Boğazlarında 1 milyon millik geçişte 6 kaza olurken; bu oranın Süveyş kanalında meydana gelenin iki katı olduğunu belirtmiştir (Başar, 2004).

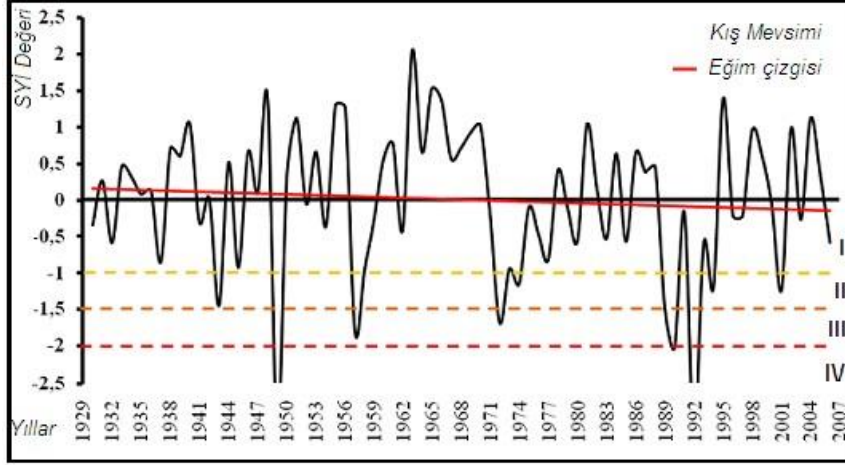
Çanakkale ili kıyıları üzerinde balıkçılık faaliyetleri önemli bir ekonomik sektör oluşturmuştur. İlde avcılıkla geçimini sağlayan gerçek kişi su ürünleri ruhsatına sahip balıkçı sayısı 11.647, tekne sayısı tahmini 1069 olup bunlardan ruhsatlı tekne sayısı 830 adettir. Teknelerin çoğu (% 88,5’i) 10’m’den küçük teknelerdir. İlde 25 adet balıkçı barınağı ve 22 adet su ürünleri kooperatifi bulunmaktadır.16 adet barınma yeri mevcuttur. 23.10.2019 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan “Geleneksel Kıyı Balıkçılığının Kayıt Altına Alınması ve Desteklenmesi Tebliği (Tebliğ No: 2019/47)” kapsamında 10 metre ve altı küçük balıkçı gemilerine destekleme verilmiştir. Bu kapsamda 2019 yılı içerisinde 579 adet destekleme başvuru alınmış ve 627.750,00 ₺ ödeme yapılmıştır (İl Tarım Orman Müdürlüğü, 2020). Teşviklere rağmen ilde bulunan çok sayıda kaçak ve zamansız avcılık faaliyeti belirli türleri tehdit etmektedir.

Şekil 6. Çanakkale İlinde Ekonomik Değeri Olan Balık Türleri (Ilgar 2007)

Çanakkale ili kıyı alanlarındaki zeytinlik ve diğer tarım alanları degradasyonel turizm, imar ve diğer ekonomik faktörler nedeniyle olumsuz etkilenmektedir. Merkezi ve yerel yönetimler kıyıları tamamen ekonomik kalkınma aracı olarak değerlendirdiğinden, kısa dönemde çok kazanç sağlamak asıl amaçtır. Böyle bir anlayışın doğal sonucu da kıyı kaynaklarının kısa zamanda tahribi ve giderek elden çıkmasıdır (Sesli ve diğ.2003).

Çanakkale'nin iklimi Akdeniz ve Karadeniz iklimi arasında bir geçiş niteliğindedir. Bölgede sert rüzgârlar hâkimdir. Kar yağışı az olsa da kış ve ilkbahar mevsiminde görülen yıllık yağış miktarı 600– 1.200 mm arasındadır. Sıcaklık -10° ile $+38^{\circ}$ arasındadır (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2018). Genel olarak yıllık ve özellikle kış kuraklık koşullarında gözlenen kuraklık artış eğilimi bulunmaktadır. Bunun nedeni yağışın görüldüğü kış tutarlarındaki azalmadan kaynaklanmaktadır.

Şekil 7. Çanakkale İli Yağışlı Dönemdeki (Kış Mevsimi) SYİ Değerleri (Ilgar. 2010)

Çanakkale'nin su kaynakları, hem yağışlı hem kurak dönemlerde kuraklık kronik bir sorun haline (su krizi) gelecek ve etkileri artacaktır. Bilindiği gibi kuraklık, canlı yaşamı açısından ciddi sorunlara yol açan tehlikeli bir doğal afettir (Ilgar 2010). Çanakkale kıyıları bu kuraklıktan dolayı flora ve fauna olarak olumsuz etkilenmektedir. Biga Yarımadasının güney kıyıları, bir başka ifadeyle yani Kuzey Ege kıyıları bu olumsuzluktan oldukça etkilenmekte özellikle 50 köydeki bu durum 2020 yılında hayli zor geçmiştir (<https://canakkalegundem.net/blog/2020/08/14/ayvacikta-susuz-yaz/>)

Turizm açısından Çanakkale ili bulunduğu konumu gereği eşsiz tarihi ve doğal güzellikleri ile dünya üzerinde önemli bir ayrıcalıklığa sahiptir. Sadece Truva markası bile bunun için yeterlidir. Çanakkale kıyıları geçmişten günümüze ticaretin yapıldığı, ulaşımın sağlandığı, tarih-doğa eksenli varlıkları nedeniyle insanlar tarafından turizm tercihlerinin oluşmasında ve turizm olanaklarına imkan veren önemli rekreasyonel alanlar arasında yer almaktadır. Turizm sektörünün önemi dünyada ve Türkiye'de giderek artan etkisi Çanakkale için de artmaktadır. Kıyı turizmi denildiğinde akla ilk Akdeniz ve Ege kıyıları gelse de Çanakkale kıyıları ve adaları son zamanlarda ismini sıkça duyurmaktadır. Çanakkale ili bilinenin aksine 5 adaya sahip il toplam 671 km uzunluğunda sahil şeridi, tarihi antik yerleşmeleri, keder turizmi, doğal plajları, uygun iklim koşulları, yeterli turizm tesisleri, misafirperver insanları sayesinde sahip olduğu bu potansiyeli de giderek artırmaktadır. Yıllık turist sayısının Covid19 öncesi 2 milyon civarında olduğu belirtilmektedir. Bu da kıyılarımızın giderek betonlaşmasına neden olmaktadır. Bu durumda sadece kıyı yerleşmelerinde ikamet etmek isteyenler değil, otel, motel, tatil köyleri gibi

kısa süreliğine gelen konukların da etkisi oldukça önemli etkiler oluşturmaktadır. Çanakkale kıyılarının daha kötü durumlara maruz kalmaması için gerekli önlemlerin alınması kaçınılmazdır. Turizm faaliyetleri de kıyı alanlarının bütüncül bir yaklaşımla incelenmesini gerekliliğini zorunlu kılmıştır (Dinçer, 2018).

Çanakkale ilinde yer alan 13 akarsudan bazıları birçok yerleşim yeri ile etkileşim içinde bulunduğundan dolayı kirlilik tehdidi altında kaldığı (Karshoğlu ve diğ. 2004) rapor edilmektedir.

Yasal durumlarda yetki ve sorumluluk karmaşası ve koordinasyon eksikliği yaşanmaktadır. Kurumların birbirinden bağımsız çalışması, yetki ve sorumluluk karmaşasına yol açmaktadır.

Türkiye’de kıyı alanlarında yetki ve sorumluluğu olan resmi kurumlar şunlardır:

Tablo 5. Türkiye’de Kıyı Alanlarında Yetki ve Sorumluluğu Olan Kuruluşlar ve Yasal Dayanakları
(Bayındırlık ve İskan Bakanlığı 2010’dan güncellenmiştir.)

Kurum Adı	Planlama ve Uygulama İle İlgili Görevleri	Yasal Dayanak
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Kıyı Kanunu ile belirlenen alanlarda ilgili kurumlardan görüşleri alarak; Kıyı Kanununun 7. maddesinde belirtilen koşullara göre hazırlamak ve onaylamak, Belediye sınırları ve mücavir alanları içerisinde ve dışında kalan, kıyı kenar çizgisinin kara tarafındaki nazım imar planları ve uygulama imar planlarını hazırlamak ve onaylamak; Kıyı alanlarını ve sulak alanları korumak planlarını hazırlamak ve onaylamak, Özel Çevre Koruma Bölgeleri ile ilgili her türlü planı hazırlamak ve onaylamak”, Milli Park ve Tabiat Parklarındaki planları hazırlamak ve onaylamak, Çevreyi ve ekolojik yapıyı korumak Çevre düzeni planlarını hazırlamak,	3621 Sayılı Kıyı Kanunu 3194 Sayılı İmar Kanunu Kıyı Kanunu Uygulamasına Dair Yönetmelik 180 Sayılı BİB Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname 4708 Sayılı Yapı Denetimi Kanunu 383 Sayılı ÖÇKK Başkanlığı’nın Kurulmasına Dair KHK 2872 Sayılı Çevre Kanunu 4856 Sayılı Çevre ve Orman Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ÇED Yönetmeliği Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği

Kültür ve Turizm Bakanlığı	Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ve turizm merkezleri içinde her ölçekteki plânları yapmak, yaptırmak re'sen onaylamak ve tadil etmek, Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ve turizm merkezlerinde bakanlıkça yapılacak alt yapı ve plânlama işlemlerine esas olmak üzere diğer kamu kurum ve kuruluşlarından istenilen bilgi, belge ve görüş verilir. Yat limanı işletmeciliği ile ilgili düzenlemeleri yapmak, Sit alanlarındaki uygulamaları denetlemek ve korumak ve	2634 Sayılı Turizm Teşvik Kanunu 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu
Maliye Bakanlığı	planlara uygun görüşü vermek Milli Emlak Genel Müdürlüğü aracılığıyla; kıyı alanlarında hazine özel mülkiyetinde bulunan ve devletin hüküm ve tasarrufu altındaki taşınmazların yönetimine ilişkin hizmetleri sağlamak.	178 Sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı	DLH Genel Müdürlüğü kanalı ile limanlar, barınaklar ve ilgili tesislerin inşaatını yapmak ve yaptırmak, hazırlanan projeleri inceleyerek onaylamak.	3348 Sayılı Ulaştırma Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
Tarım ve Orman Bakanlığı	deniz ve iç sulardaki; su ürünlerinin korunması, kontrolü ve yetiştirilmesine yönelik uygulama ve düzenlemeleri yapmak.	1380 sayılı su ürünleri kanunu ve su ürünleri yönetmeliğine göre ruhsat tezkeresi tanzim etmek
Sağlık Bakanlığı	Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü	Lozan, 24 Temmuz 1923 tarihinde tanzim edilmiştir.
Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Gemi, inşa, onarım, söküm ve yan sanayiini teşvik edici tedbirleri alma,k	11.7.1992 Tarih, 21281 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 3830 sayılı Kıyı Kanunu
Ticaret Bakanlığı	Sınır ve kıyı ticareti ve münasebetleri ile sınır ticaretini sağlamak	3621 sayılı kıyı kanunu
Genelkurmay Başkanlığı ve Kuvvet Komutanlıkları, Sahil Güvenlik Komutanlığı	Askeri yasak ve güvenlik bölgelerinde; ülke güvenliği ile ilgili bölgelerde ve askeri hareket bölgelerindeki her türlü plan, proje ve uygulamayı incelemek ve onay vermek	2565 Sayılı Askeri Yasak Bölgeler Kanunu 1738 Sayılı Oşinografi Kanunu
Denizcilik Müsteşarlığı	Deniz ticareti, deniz ticaret filosu ve gemi sanayini teşvik ederek; deniz ve iç suların potansiyelini geliştirilerek işletmesini yapmak, Liman hizmetlerini sağlamak ve deniz kirliliğini önlemek Denizcilikle ilgili ihtiyaç ve talepleri tespit etmek	491 Sayılı Denizcilik Müsteşarlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname

Özelleştirme İdaresi Başkanlığı	Özelleştirme programındaki kıyı bölgesinde yer alan tesislere yönelik (yat limanı ve kruvaziyer yolcu gemisi limanı) olarak ilgili kurum ve kuruluşlardan görüş alarak her türlü imar planını hazırlamak ve onaylamak.	5398 Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun 3621 Sayılı Kıyı Kanunu ile ilgili 5398 Sayılı kanunda yapılan değişiklik (03.07.2005
Belediyeler	Belediye sınırları ve mücavir alanları içerisinde kıyı kenar çizgisinin kara tarafındaki nazım imar planları ve uygulama imar planlarını hazırlamak ve onamak; yapı ruhsatlarını vermek	RG. No: 25882) 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu 5393 Sayılı Belediye Kanunu 4708 Sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun 4708 Sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun
Valilik ve Kaymakamlıklar	Kıyı yapı yaklaşma mesafesi kıyı kenar çizgi tespiti yapmak	3621 sayılı Kıyı Kanunu'na göre işlem yapmak
İl Özel İdareleri	Belediye sınırları ve mücavir alanları dışında kalan alanlarda kıyı kenar çizgisinin kara tarafındaki nazım imar planları uygulama imar planlarını hazırlamak ve onamak; yapı ruhsatlarını vermek, İl Bütünü çevre düzeni planlarını hazırlamak ve onaylamak,	5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu 4708 Sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun

Kurumlar arası yetki ve sorumluluk karmaşasının önüne geçilip hiyerarşi, düzen ve eşgüdüm eksenli bir bütünleşik kıyı yönetim planına gidilmesi gerekmektedir.

Kıyı alanları yönetimin amacı, kıyı alanlarının cazibeli görüntüleri nedeniyle duyarlı, sınırlı ve baskı altındaki mekanlar olduğu göz önüne alınarak, kamu ve yerel grupların uyumlu ve birlikte eylemlerine olanak verecek entegre politika ve stratejilere dayalı bir yönetim biçiminin oluşturulmasıdır (Özhan, 2008).

Kıyı alanlarının kamu yararına, herkesin özgürce kullanabileceği şekilde kullanılması belirli otel, motel veya tüzel kişiliklerin, kamu kurumlarının kendi inisiyatifinden kurtarılması önemlidir. Çünkü kıyıları üzerindeki temel hak ve özgürlüklerden olan ve Anayasanın 13'üncü ve 35'inci maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Ek 1 No'lu Protokolün 1 inci

maddesi ile koruma altına alınan mülkiyet hakkı 3621 sayılı kısıtlamaları aşacak şekilde sınırlandırılması ya da ortadan kaldırılması sorun olarak karşımıza çıkmaktadır (Solmaz 2017).

Ünal 1997, Pala 2010'da vurgulandığı gibi Çanakkale'de iyi bir bütünleşik kıyı alanları yönetiminde kıyı alanlarının ekolojik değerlerin gözetildiği, sürdürülebilir, gelecek kuşakların ihtiyacı gözetilerek etkin biçimde ve kaynağı yok etmeyen seviyelerde kullanılması, kıyı alanlarının tarihi, kültürel, doğal özelliklerinin korunması oldukça önemlidir.

Kaynakça

Ilgar R. 2020. [Bütünleşik Kıyı Alanları Yönetimi: Çanakkale Örneği](#), 3 th International Congress of Human Studies, Ankara, Türkiye, 13 - 15 Kasım 2020, ss.272-273